

Ozadje politike

Otroštvo je izkušnja, povezana s spolom. Zato potrebe in pravice deklic zahtevajo posebno pozornost v politikah, ki zadevajo otroke. Izpostavljenost deklic in dečkov spolnim stereotipom v medijih in izobraževanju ter različno obravnavanje deklic in dečkov prispeva k stereotipnim odločitvam glede izobraževanja in poklica. Deklice so bolj ranljive za spolno nasilje, vključno s spolno zlorabo, pornografijo in trgovino z ljudmi. V zadnjem času se pojavljajo druge oblike nasilja z uporabo novih tehnologij, katerih tarča so otroci, zlasti deklice, kot je ustrahovanje na spletu. Deklice z oddaljenih podeželskih območij, invalidne deklice, romske deklice in deklice v ustanovah za otroke se še naprej srečujejo s težavami pri dostopu do zdravstvenih, izobraževalnih in socialnih storitev. Poleg tega prehranjevalne navade, splošno in spolno zdravje vključujejo vidik spola, zato jih deklice in dečki doživljajo različno.

Sklepi Sveta EU v zvezi s poročilom o slovenskem predsedovanju (2008)

- Ugotavlja, da se v politikah in zavezah EU, namenjenih otrokom, vidik spola ne upošteva dovolj.
- Navaja, da se posebna pozornost posebnim omejitvam za deklice posveča samo na nekaterih področjih (npr. nekatere oblike diskriminacije in nasilja, kot je pohabljanje ženskih spolovil).
- Agenda Evropske unije za otrokove pravice (2011)
- Namenjena je spodbujanju učinkovitega izvajanja določb Listine EU o temeljnih pravicah, ki se nanašajo na pravice otrok, in določb Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah.
- Predlaga več konkretnih ukrepov (npr. otrokom prijazno pravosodje, zaščita otrok v ranljivih položajih, boj proti nasilju nad otroki v EU in zunaj nje).

Direktive Evropske unije (2011–2012)

- Opredeljujejo otroke kot še posebno izpostavljene nasilju in si prizadevajo za okrepitev okvira za zaščito žrtev (Direktiva 2011/36/EU o trgovini z ljudmi, Direktiva 2011/92/EU o boju proti kaznivim dejanjem zoper spolno nedotakljivost otrok).

- Poudarjajo potrebo po strokovnih službah za ranljive skupine (npr. ženske, ki so žrtve zlorab, in njihove otroke) (Direktiva 2012/29/EU o žrtvah nasilja).

Svetovalno poročilo Evropski komisiji in sklepi Sveta EPSCO (2012)

- Obravnava vpliv gospodarske in finančne krize na otroke.

Priporočilo Evropske komisije (2013)

- Priznava povečano tveganje otrok za revščino in socialno izključenost.
- Poudarja, da bi morala biti enakost spolov in boj proti diskriminaciji na kateri koli podlagi, s katero se srečujejo otroci, vključena v vsa prizadevanja za odpravo revščine in socialne izključenosti otrok.
- Priznava otroke kot neodvisne imetnike pravic in poziva k ukrepom za reševanje posebnih vprašanj, ki zadevajo otroke (npr. zmanjšanje zgodnjega opuščanja šolanja), in nasilja nad otroki.

Strateški cilji pekinške platforme za ukrepanje in kazalniki EU

- L.1** Odpraviti vse oblike diskriminacije deklic.
- L.2** Odpraviti negativne vedenjske vzorce in ravnanje z deklicami.
- L.3** Spodbujati in ščititi pravice deklic ter povečati ozaveščenost o njihovih potrebah in možnostih.
- L.4** Odpraviti diskriminacijo deklic v izobraževanju, pri razvoju spretnosti in usposabljanju.
- L.5** Odpraviti diskriminacijo deklic na področju zdravja in prehrane.
- L.6** Odpraviti gospodarsko izkoriščanje dela otrok ter zaščititi deklice pri delu.
- L.7** Izkoreniniti nasilje nad deklicami.
- L.8** Spodbujati ozaveščenost in udeležbo deklic v družbenem, gospodarskem in političnem življenju.
- L.9** Okrepiti vlogo družine pri izboljšanju položaja deklic.

Svet se je leta 2008, v okviru slovenskega predsedovanja EU, dogovoril o treh kazalnikih, s katerimi se ocenjujejo spolna vzgoja in vzgoja o odnosih, razširjenost negativne samopodobe med deklicami in dečki, relativna uspešnost deklic in dečkov pri starosti 15 let v matematiki in naravoslovju ter prisotnost žensk v terciarnem izobraževanju iz predmetov, pri katerih so običajno premalo zastopane.

Podatkovna zbirka „Ženske in moški v EU – dejstva in številke“, ki jo je razvil Evropski inštitut za enakost spolov, zagotavlja najnovejše podatke in informacije o teh kazalcih, ki so na voljo na spletnem naslovu: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Ugotovitve iz vseevropskih podatkov

Zmanjševanje razlike med spoloma v znanju matematike in naravoslovja

Rezultati študije PISA iz leta 2012 (študija PISA OECD) kažejo, da deklice dosegajo slabše rezultate pri matematiki kot dečki. Kljub temu se zdi, da se razlike v rezultatih med dečki in deklicami v primerjavi z letom 2009 zmanjšujejo. V naravoslovju so razlike v rezultatih med deklicami in dečki manjše, deklice pa v večini držav članic prekašajo dečke.

Delež študentk pri usposabljanju za učiteljski poklic in v pedagogiki je bil leta 2006 zelo velik in je še vedno,

in sicer je bilo na ravni EU leta 2012 med vsemi študenti 77 % žensk.

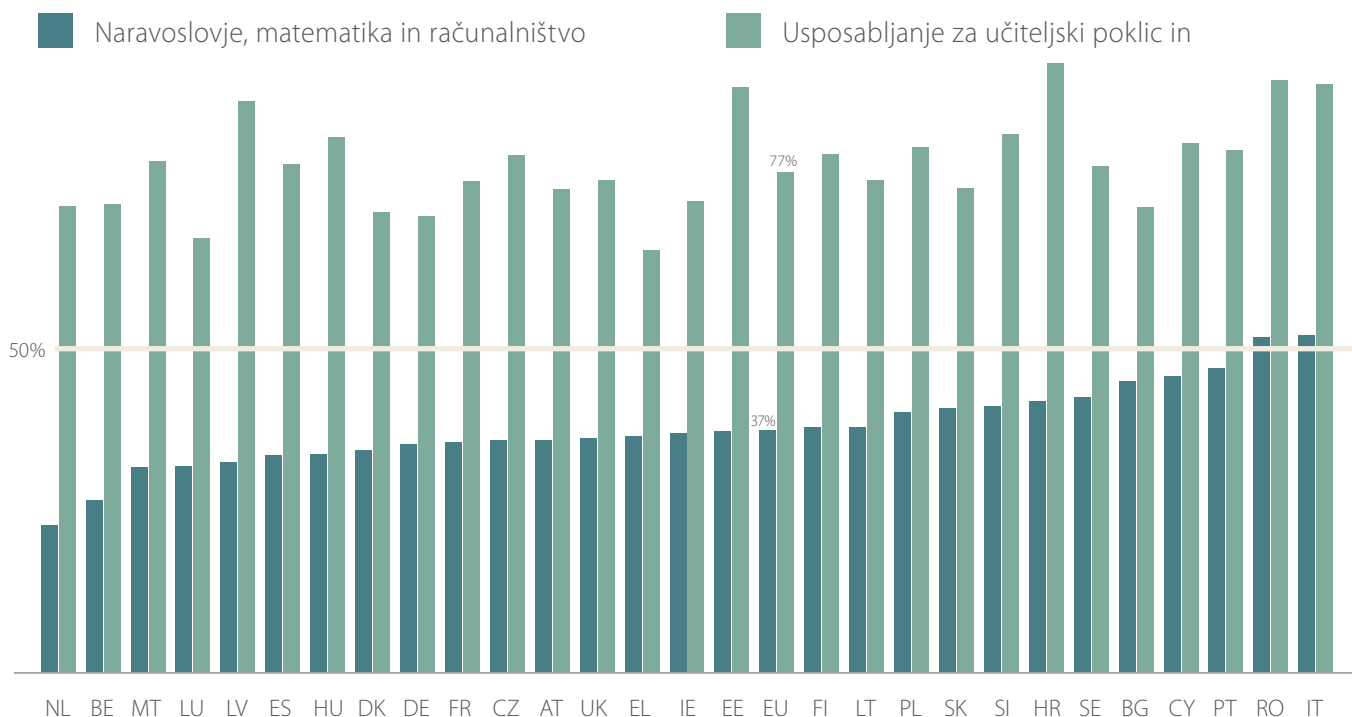
Največje neravnovesje med spoloma v škodo žensk je mogoče opaziti med študenti v terciarnem izobraževanju na področju naravoslovja, matematike in računalništva: leta 2012 je bilo deklet v večini držav članic manj kot 50 %.

Spolna vzgoja in vzgoja o odnosih je v EU različna in je običajno osredotočena na zdravje

Spolna vzgoja in vzgoja o odnosih se med državami članicami razlikuje in je namenjena različnim starostnim skupinam. Leta 2012 spolna vzgoja ni bila obvezna v sedmih državah članicah. Številne države članice ponujajo spolno vzgojo in vzgojo o odnosih samo v zgodnjem otroštvu, le malo pa ju ponuja med celotnim šolanjem.

Spolna vzgoja in vzgoja o odnosih je v vseh državah članicah osredotočena predvsem na vprašanja, kot so kontracepcija, spolno prenosljive okužbe in nenačrtovane nosečnosti. V večini primerov se v učnih načrtih ne obravnavajo teme, kot so nasilje zaradi spola, spolni stereotipi in romantična razmerja, stigmatizacija, povezana s HIV/aidom, in LGBT-mladina. Več držav članic je izvajalo politike za zagotovitev dostopa deklic do spolnega in reproduktivnega zdravja ter pravic.

DELEŽ ŠTUDENTK V TERCIARNEM IZOBRAŽEVANJU MED VSEMI ŠTUDENTI, 2012

Vir: Eurostat, statistični podatki o izobraževanju

Deklice imajo že v zelo zgodnjem otroštvu negativno podobo o svojem telesu

Raziskava o z zdravjem povezanem vedenju v šolskem obdobju (HBSC) iz obdobja 2009/2010, ki se je nanašala na „Socialne dejavnike zdravja in dobrega počutja med mladimi“, zagotavlja informacije o razvoju telesne samopodobe pri deklicah in dečkih, pri čemer jih sprašuje o njihovem dejanskem indeksu telesne mase (ITM) in dojemanju lastnega telesa.

Leta 2010 je bilo število deklic in dečkov, ki so odgovorili, da so „nekoliko debeli“ ali „precej predebeli“, med državami članicami različno, vendar na splošno in sčasoma tako ugotavlja več deklic kot dečkov; 27 % 11-letnic je precenilo svojo težo v primerjavi z 22 % dečkov. Hkrati pa izračuni ITM kažejo, da so dečki pri 11. letih pogostejše (17 %) bolezensko debeli ali predebeli kot deklice (13 %).

Negativna samopodoba deklic se s starostjo slabša, pri čemer se največja stopnja nezadovoljstva ugotavlja pri 15. letih. Med 15-letniki je leta 2010 precejšen delež deklic samega sebe opredelil kot predebelega (40 %), nasproti dečkom (22 %). Tako se deklice zaradi negativnega dojemanja svojega telesa pogosteje vključujejo v programe za zmanjšanje teže že v zelo zgodnjih letih. Delež deklic, ki začnejo z dieto, se s starostjo povečuje, medtem ko se pri dečkih zmanjšuje.

Tako vedenje je tudi posledica spolnih stereotipov in vpliva medijev na samopodobo deklic, saj sta teža in postava stigmatizirani, ta vidik pa v trenutnih kazalnikih še ni upoštevan.

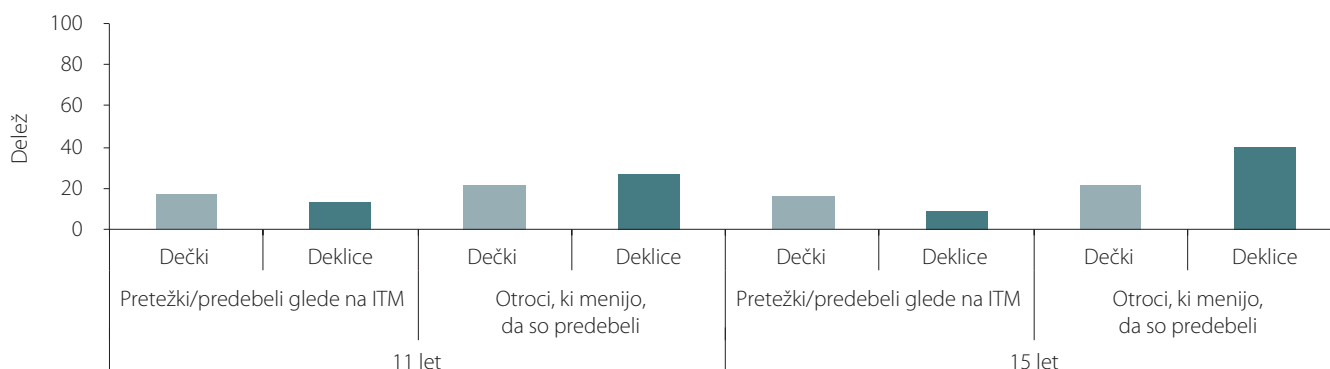
Spolni stereotipi različno vplivajo na določene skupine deklic

Posebni položaji in izzivi, s katerimi se srečujejo romske deklice, so bili predmet politik in ukrepov v več državah članicah, ki imajo romske skupnosti. Obravnavati je treba vprašanja, kot so zgodnje opuščanje šolanja, nižja dosežena izobrazba in visoka stopnja nepismenosti. Enak pojav je mogoče opaziti med deklicami, ki prihajajo iz priseljskih ali revnejših družin. Te deklice običajno zgodaj opustijo šolanje, saj morajo sprejeti slabo plačano delo ali prevzeti skrb za otroke in družinske obveznosti.

Nove oblike nasilja, katerih tarča so deklice

V zadnjem času se pojavljajo tudi druge oblike nasilja z uporabo novih tehnologij, katerih tarča so otroci – natančneje deklice (npr. ustrahovanje na spletu). Nekatere države članice so začele spreminjati zakonodajo, da bi deklice obvarovali pred to obliko psihološkega nasilja, zlasti pri starosti, ko ima lahko katastrofalne posledice za njihovo dobrobit.

TELESNA SAMOPODOBA: NEZADOVOLJSTVO DEKLIC IN DEČKOV S SVOJIM TELESOM

Vir: Raziskava o z zdravjem povezanem vedenju v šolskem obdobju (HBSC)

Koristne pobude:

Nekatere države članice so izvajale posebne ukrepe glede na spol, da bi deklice in dečke spodbudile, naj razmislijo o „netradicionalnih“ študijskih smereh in **poklicnih poteh**. Avstrija, Nemčija in Nizozemska vsako leto priredijo „dan deklic“, Ciper, Danska in Poljska poročajo o podobnih ukrepih, kot je kampanja „Dekleta kot inženirke“ na Poljskem, v Estoniji imajo karijerne dneve za deklice (in fante), podporo in usposabljanje, da bi deklice in fante spodbudili k netradicionalnim poklicnim poteh, ter več usposabljanj, namenjenih opolnomočenju (UNECE, 2014).

Nekatere države članice so navedle ukrepe, namenjene deklicam, ki se srečujejo s točno določeno diskriminacijo, Romunija in Slovenija sta razvili **programe za izboljšanje dostopa do izobraževanja** za otroke iz romske skupnosti.

Vprašanja zdravja in odprava nasilja nad deklicami so bili med pobudami, na katere je bilo opozorjeno v poročilih za UNECE. Portugalska, Madžarska in Danska so za najstnice uvedle cepljenje proti humanim papiloma virusom (HPV), medtem ko se na Hrvaškem v okviru programa za boj proti spolno prenosljivim boleznim in njihovo preprečevanje deklicam in staršem zagotavljajo posebne smernice o HPV. Avstrija in Madžarska sta poudarili interes, da sredstva namenita ranljivejšim skupinam deklic: Avstrija financira službe za nujno pomoč „deklicam in mladim ženskam, ki bi lahko bile ali so žrtve prisilne poroke“; Madžarska vodi program dejavnosti za najstnice, ki se štejejo za „ranljive z več vidikov“, kot so mlade mamice in uživalke drog.

DOSEŽKI IN OVIRE NA PODROČJU L: DEKLICE

DOSEŽKI	OVIRE
<ul style="list-style-type: none"> • SZO je oblikovala standarde, ki državam članicam zagotavljajo trdno podlago za izvajanje smernic o spolni vzgoji in vzgoji o odnosih. • Razlika v rezultatih med deklicami in dečki se v matematiki zmanjšuje. • Deklice so uspešne pri naravoslovju (in v večini primerov prekašajo dečke). 	<ul style="list-style-type: none"> • Spolna vzgoja in vzgoja o odnosih sta v EU zelo različni, osredotočeni pa sta predvsem na vprašanja zdravja. • Deklice so veliko bolj nagnjene k napačni predstavi, da so predebele, kar lahko škodljivo vpliva na njihovo zdravje. • Deklice so premalo zastopane na področjih naravoslovja, matematike in računalništva v šoli ter terciarnem izobraževanju. • Deklice se še vedno pogosteje odločajo za učiteljske in pedagoške poklice.

Pot naprej za EU

- Prihodnosti deklic se je treba lotiti celostno, kar sega še na druga področja pekinške platforme za ukrepanje (npr. zdravje, izobraževanje, revščina, mediji).
- Napredek v uspešnosti deklic pri matematiki in naravoslovju je treba okrepiti z bolj uravnoteženo zastopanostjo po spolu na višjih študijskih ravneh v naravoslovju, matematiki in računalništvu.
- Potreben je bolj celosten pristop k spolni vzgoji in vzgoji o odnosih, tako da se poudarek razširi na vpliv norm, vedenjskih vzorcev in stereotipov ter spodbujajo enakopravni odnosi med spoloma.
- Pravilno dojetje telesne podobe in ukrepe glede samopodobe deklic je treba okrepiti že v zgodnjem otroštvu, kar vključuje norme, vedenjske vzorce in stereotipe.
- Potrebni so ukrepi za odpravo oblik nasilja, pri katerih se uporabljajo nove tehnologije (npr. ustrahovanje na spletu).

MISSING TRANSLATION

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu finden, den Austausch von Wissen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-280-8

doi:10.2839/82394

MH-04-15-022-SL-N